

Tilintarkastuskertomus

Neste Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Neste Oyj:n (y-tunnus 1852302-9) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää:

- konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista
- emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1-kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 9.

Tarkastuksen yleinen lähestymistapa

Yhteenveto

Olennaisuus

- Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus: 50 miljoonaa € (edellinen vuosi 40 miljoonaa €)

Konsernitarkastuksen laajuus

- Tilintarkastuksemme on käsittänyt konsernin kaikki merkittävät jalostamot sekä valitut myyntiyhtiöt

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

- Liikevaihdon tuloutusajankohta
- Vaihto-omaisuuden arvostus
- Järjestelmäympäristö ja sisäiset kontrollit
- Riita-asiat ja mahdolliset oikeusprosessit
- Uusiutuvien polttoaineiden kannustimet Yhdysvalloissa

Osana tilintarkastuksen suunnittelua olemme määrittäneet olennaisuuden ja arvioineet riskiä siitä, että tilinpäätöksessä on olennainen virheellisyys. Erityisesti olemme arvioineet alueita, joiden osalta johto on tehnyt subjektiivisia arvioita. Tällaisia ovat esimerkiksi merkittävät kirjanpidolliset arviot, joihin liittyy oletuksia ja tulevien tapahtumien arviointia.

Olennaisuus

Tarkastuksemme suunnitteluun ja suorittamiseen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Tilintarkastuksen tavoitteena on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena olennaista virheellisyttä. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä. Niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Perustuen ammatilliseen harkintaamme määritimme olennaisuuteen liittyen tiettyjä kvantitatiivisia raja-arvoja, kuten alla olevassa taulukossa kuvatun konsernitilinpäätökselle määritetyn olennaisuuden. Nämä raja-arvot yhdessä kvalitatiivisten tekijöiden kanssa auttoivat meitä määrittämään tarkastuksen kokonaislaajuuden ja yksittäisten tilintarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden sekä arvioimaan virheellisyyksien vaikutusta tilinpäätökseen kokonaisuutena.

<i>Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus</i>	50 miljoonaa € (edellinen vuosi 40 miljoonaa €)
<i>Olennaisuuden määrittämisessä käytetty vertailukohde</i>	Noin 5 % tuloksesta ennen veroja (edellinen vuosi noin 4 % tuloksesta ennen veroja)
<i>Perustelut vertailukohteen valinnalle</i>	Valitsimme olennaisuuden määrittämisen vertailukohteeksi tuloksen ennen veroja, koska käsityksemme mukaan tilinpäätöksen lukijat käyttävät yleisimmin sitä arvioidessaan konsernin suoriutumista. Lisäksi tulos ennen veroja on yleisesti hyväksytty vertailukohde. Valitsimme sovellettavaksi prosenttiosuudeksi 5 %, joka on tilintarkastusstandardeissa yleisesti hyväksytyjen määrällisten rajojen puitteissa.

Konsernitilinpäätöksen tarkastuksen laajuuden määrittäminen

Tilintarkastuksemme laajuutta määrittäessämme olemme ottaneet huomioon konsernin rakenteen, toimialan sekä taloudelliseen raportointiin liittyvät prosessit ja kontrollit.

Tilintarkastuksen laajuuteen ovat sisältyneet jalostamot ja toiminnot Suomessa, Sveitsissä, Singaporessa, Alankomaissa, Ruotsissa ja Yhdysvalloissa, kattaen tärkeimmät yhtiöt Uusiutuvat tuotteet, Öljytuotteet sekä Marketing & Services -segmenteissä. Olemme edellä mainituissa raportointiyksiköissä suoritettujen tarkastustoimenpiteiden, sekä konsernin tasolla suorittamiemme lisätarkastustoimenpiteiden, kautta hankkineet riittävän määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konsernin taloudellisista tiedoista kokonaisuutena konsernitilinpäätöstä koskevan lausuntonne perustaksi.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätöksen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessamme sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Otamme kaikissa tilintarkastuksissamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontroleja. Tähän sisältyy arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riski.

Konsernitilinpäätöksen tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka

Liikevaihdon tuloutusajankohta

Katso liitetieto 5 tilinpäätöksestä

Konsernilla on useita erilaisia tulovirtoja Uusiutuvat tuotteet, Öljytuotteet ja Marketing & Services -segmenteissä.

Sekä Uusiutuvat tuotteet että Öljytuotteet-segmenteissä tapahtuu toimituksia, joiden voidaan katsoa olevan yksittäin tarkasteltuina merkittäviä. Katsomme, että näissä segmenteissä lähellä tilikauden loppua toteutuviin liiketapahtumiin liittyy riski siitä, että liiketapahtumia kirjattaisiin väärälle tilikaudelle (katko). Marketing & Services -segmentin liikevaihto koostuu lukuisista pienistä liiketapahtumista, maksuajat ovat lyhyitä, tapahtumat eivät ole monimutkaisia ja automatisointi on viety pitkälle, joten katkoon liittyvä riski on tässä segmentissä pienempi.

Näin ollen katkoon kohdistuva työmme on painottunut Uusiutuvat tuotteet -segmenttiin ja Öljytuotteet-segmenttiin.

Tähän kohdistuu EU-asetuksen 537/2014 10. artiklan 2 c -kohdassa tarkoitettu merkittävä olennaisen virheellisyyden riski.

Miten seikkaa on käsitelty tilintarkastuksessa

Vastasimme katkoon liittyvään virheellisyyden riskiin tarkastamalla taseeseen sisältyviä saldoja ja yksittäisiä tapahtumia, jotka ovat toteutuneet joko välittömästi ennen vuoden vaihdetta tai hetken jälkeen.

Tarkastimme yksittäisiä jaksotettuja myyntitapahtumia ja taseeseen sisältyviä myyntisaamis-saldoja tilinpäätöshetkellä.

Yksittäisten tapahtumien tarkastus painottui Uusiutuvat tuotteet -segmentin ja Öljytuotteet-segmentin tapahtumiin, jotka ovat toteutuneet lähellä tilikauden loppua. Hankimme myyntisopimusten ehtojen ja toimitusasiakirjojen, tai järjestelmästä tuotettujen raporttien perusteella evidenssiä sen tueksi, että tulouttaminen on tapahtunut oikea-aikaisesti.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Katso liitetieto 19 tilinpäätöksestä

Konsernilla on merkittäviä määriä vaihto-omaisuutta sekä Uusiutuvat tuotteet -segmentissä että Öljytuotteet-segmentissä. Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenuon tai sitä alempaan nettorealisointiarvoon. Laskeumat ovat monimutkaisia, ja niihin sisältyy eri lähteistä saatavia syöttötietoja, mistä aiheutuu virheriskiä. Olemme tämän johdosta keskittyneet varaston arvostuksen oikeellisuuteen tarkastuksessamme.

Uusiutuvat tuotteet -segmentin tärkein tuote, Neste uusiutuva diesel, valmistetaan useista erilaisista raaka-aineista, kun taas Öljytuotteet-segmentin tuotteet on jalostettu yhdestä raaka-aineesta, joka on raakaöljy.

Uusiutuvat tuotteet

Uusiutuvat tuotteet -segmentissä vaihto-omaisuus kuvastaa ostohintoja, joihin vaikuttavia tekijöitä ovat erilaisten raaka-aineiden, kuten jäte- ja tähdeaineiden ja kasviöljyjen, markkinahinnat sekä ostettujen raaka-aineiden jakautuminen.

Vaihto-omaisuuden nettorealisointiarvo vastaa johdon parasta arviota todennäköisistä myyntihinnoista, jotka riippuvat useista eri tekijöistä, sekä myynnin odotetusta jakautumisesta raaka-aineittain.

Öljytuotteet

Öljytuotteet-segmentissä vaihto-omaisuuden hankintamenuo kuvastaa ostohintoja, joihin raakaöljyn markkinahinnat vaikuttavat, sekä jalostuskustannuksia.

Vaihto-omaisuuden nettorealisointiarvoon vaikuttavat jalostettujen tuotteiden kuten bensiinin ja dieselin markkinahinnat sekä raakaöljyn hinnat.

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenuon tai sitä alempaan nettorealisointiarvoon. Vaihto-omaisuuteen kuuluvien hyödykkeiden hankintamenuo määritetään olettaen, että hyödykkeet on luovutettu siinä järjestyksessä kuin ne on hankittu (FIFO-periaate).

Uusiutuvat tuotteet

Tarkastimme raaka-aineiden ja esikäsiteltyjen tuotteiden hankintamenuoa tekemällä vertailuja ostolaskuihin. Varmistuimme samalla siitä, että FIFO-periaatetta on sovellettu oikein ja oikeita ostohintoja käytetty.

Valmiiden tuotteiden hankintamenuon tarkastuksessa varmistimme, että tuotannossa käytettyjen raaka-aineiden hinnat täsmäävät raaka-aineiden ostolaskuihin. Lisäksi tarkastimme, että varastoon aktivoidut tuotantokustannukset perustuvat jalostamokustannuksiin ja ovat asianmukaisia.

Nettorealisointiarvon tarkastuksemme kattoi raaka-aineet, esikäsitellyt tuotteet ja valmiit tuotteet. Vertasimme raaka-aineita ja esikäsiteltyjä tuotteita relevantteihin markkinahintoihin, mikäli sellaisia on ollut saatavilla. Jos markkinahintaa ei ole ollut saatavilla tuotteelle, vertasimme varaston arvoa raaka-ainetasolla jälleen hankintahintaan tai viimeisimpien hankintojen ostohintojen keskiarvoon. Tarkastimme valmiiden tuotteiden nettorealisointiarvon vertaamalla vuoden viimeisimmän kuukauden myyntien keskihintaa varastossa olevan valmiin tuotteen varastoarvoon. Vertailuissa varmistimme, että alimman arvon periaate toteutui.

Öljytuotteet

Vertasimme raaka-aineiden ja valmiiden tuotteiden hankintamenuoa ostolaskuihin ja varmistimme, että FIFO-periaatetta on sovellettu oikein ja oikeita ostohintoja käyttäen. Tarkastimme jalostuksesta aiheutuneita menoja asianomaisten jalostamojen toteutuneiden jalostuskustannusten perusteella.

Nettorealisointiarvon tarkastuksemme on kattanut otoksen valmiita tuotteita ja raaka-aineita. Vertasimme kunkin erän hankintamenuoa saman yhdisteen asiaankuuluvaan markkinahintaan. Jos täsmälleen samanlaista yhdistettä ei ollut saatavilla markkinoilla, käytimme vertailussa samankaltaisten yhdisteiden markkinahintoja.

Järjestelmäympäristö ja sisäiset kontrollit

Konsernin järjestelmäympäristö on hajanainen toimintasegmenttien erilaisesta luonteesta johtuen. Konsernissa on lisäksi parhaillaan käynnissä uuden ERP-järjestelmän käyttöönotto.

Hajanaisesta järjestelmäympäristöstä aiheutuu riskejä, jotka liittyvät järjestelmiin pääsyn valvontaan, muutosten hallintaan ja eri järjestelmien väliseen tiedonsiirtoon. Olemme tämän takia määrittäneet järjestelmäympäristön tilintarkastuksen painopistealueeksi.

Johto on pienentänyt tätä riskiä manuaalisten kontrollien avulla.

Vastasimme hajanaisesta järjestelmäympäristöstä aiheutuviin riskeihin testaamalla sekä järjestelmiin että liiketoimintaprosesseihin liittyviä kontrolleja. Tarkastimme tämän lisäksi riittävän määrän yksittäisiä tapahtumia.

Keskeisten IT-järjestelmien osalta keskityimme järjestelmien pääsy- ja muutostenhallintakontrolliin. Tarkastus kattoi myös jo osittain käyttöön otetun uuden ERP-järjestelmän.

Testasimme lisäksi järjestelmien välisiin liittyviin ja eri järjestelmien väliseen tiedonsiirtoon liittyviä kontrolleja.

Havaitsimme tiettyjä heikkouksia eräissä kontrolleissa, jotka liittyvät keskeisten järjestelmien pääsynvalvontaan. Olemme raportoineet näistä heikkouksista johdolle, ja sisällytimme tarkastustoimenpiteisiimme tarpeellisen määrän yksittäisten tapahtumien tarkastusta vähentääksemme heikkouksista johtuvia riskejä tilintarkastuksessa riittävän alhaiselle tasolle.

Riita-asiat ja mahdolliset oikeusprosessit

Katso liitetieto 31 tilinpäätöksestä

Neste on asianosaisena muutamissa oikeusprosesseissa, osassa kantajana ja osassa vastaajana. Näiden joukossa on joitakin kanteita, joiden menestymisen johto on arvioinut erittäin epätodennäköiseksi. Tällöin kanteita ei ole käsitelty kirjanpidossa eikä esitetty liitetiedoissa. Useissa tapauksissa Neste on nostanut vastakanteita toista osapuolta vastaan.

Riita-asioiden ja mahdollisten oikeusprosessien kirjanpitokäsittelyä koskevaan arviointiin liittyy johdon harkintaa, erityisesti kanteen menestymisen todennäköisyyden arvioinnissa, ja olemme tämän takia määrittäneet tämän tilintarkastuksen painopistealueeksi. Kanteista johtuva riski liittyy etenkin siihen, onko tilinpäätöksessä esitetty niistä riittävät tiedot ja onko tilinpäätökseen merkitty riittävästi varauksia.

Konsernitilinpäätöksessä esitettävien tietojen riittävyyteen ja siihen merkittyjen varausten riittävyyteen liittyvään riskiin vastaamiseksi hankimme ulkopuoliset vahvistukset suoraan Nesteen oikeudellisilta neuvonantajilta. Keskustelimme tapauksista konsernin johdon kanssa ja kävimme läpi Nesteen ja riita-asioiden muiden osapuolten välistä kirjeenvaihtoa ja dokumentteja. Luimme hallituksen kokousten pöytäkirjat ja kävimme läpi konserniyhtiöiden oikeudellisia kuluja sen varmistamiseksi, että kaikki tapaukset on tunnistettu.

Tarkastimme kirjanpitoon kirjattuja varauksia ja kävimme läpi tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja sen toteamiseksi, ovatko ne edellä kuvattujen toimenpiteidemme perusteella riittävät.

Uusiutuvien polttoaineiden kannustimet Yhdysvalloissa

Katso liitetiedot 5 ja 19 tilinpäätöksestä

Nesteellä on myyntitoimintaa Yhdysvalloissa. Tämä myyntitoiminta keskittyy lähinnä Kalifornian alueelle.

Neste saa uusiutuvien polttoaineiden kannustimia liittyen uusiutuvien polttoaineiden maa-hantuontiin ja myyntiin Yhdysvalloissa ja Kaliforniassa RIN:n (Renewable Identification Number) ja LCFS:n (California Low Carbon Credit) muodossa.

RIN:t ja LCFS:t käsitellään kirjanpidossa valtionavustuksina, kun tuotevarasto vastaanotetaan Yhdysvalloissa. RIN:t ja LCFS:t käsitellään kirjanpidossa osana varastoa siinä määrin kuin ne on erotettu fyysisistä polttoaineista, mikä tapahtuu, kun fossiilista polttoainetta sekoitetaan uusiutuvaan polttoaineeseen.

Määritimme uusiutuvien polttoaineiden kannustimet Yhdysvalloissa tarkastuksen painopistealueeksi, koska on olemassa riski, että niiden kirjanpitokäsittely tai käytetyt kirjanpitoarvot eivät olisi asianmukaiset.

Emoyhtiön tilinpäätöksen osalta ei ole sellaisia tilintarkastuksen kannalta keskeisiä seikkoja, joista olisi viestittävä kertomuksessamme.

Emoyhtiön tilinpäätöksen osalta ei ole EU-asetuksen 537/2014 10. artiklan 2 c -kohdassa tarkoitettuja merkittäviä olennaisen virheellisuuden riskejä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen.

Tarkastus uusiutuvien polttoaineiden kannustimisesta Yhdysvalloissa sisälsi saldon täsmäyttämisen EPA:n (Environmental Protection Agency) hallinnoimiin järjestelmiin ja saldojen todentamista ostojen myyntisopimuksia vastaan.

Arvostukseen kohdentuva tarkastuksemme sisälsi:

- RIN ja LCFS-luokitusten arvostuksen vertaamisen noteerattuihin markkinahintoihin sekä erotuksen järjestyksen arvioimisen ottaen huomioon markkinoiden likviditeetin
- RIN:n ja LCFS:n arvon vertaamisen Nesteen aikaisempien kausien myyntihintatietoihin.

Täsmäytimme lisäksi laskelmat kirjanpitoon, varmistaen samalla että Nesteen laadintaperiaatteita oli noudatettu.

Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aiheutta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksemme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme anta-

maan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koitua yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 3.4.2014 alkaen yhtäjaksoisesti 4 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen ja vuosikertomukseen sisältyvän informaation, mutta se ei sisällä tilinpäätöstä eikä sitä koskevaa tilintarkastuskertomustamme. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttööme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttööme kyseisen päivän jälkeen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että

- toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia
- toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme ennen tilintarkastuskertomuksen antamispäivää käyttöömmme saamaamme muuhun informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausumat

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 6.2.2018

PricewaterhouseCoopers Oy
Tilintarkastusyhteisö

Markku Katajisto
KHT